

**Wstęp do Monografii Gałęzi Kresowej Rodu
Zdziechowskich z Zdziechowa herbu Rawicz**

M I C H A Ł   Ż U R O W S K I

**M O N T R E A L
A D 2 0 0 2**

W S T Ę P

Monografia ta jest w dużym mierze oparta na plikę dokumentów o rodzie Zdziechowskich w Sankt Petersburgu, dawnej Heroldii państwowej carskiej, która była w latach 1970 zmikofilmowana tajemniczo przed nosem chamokracji bolszewicko-sowieckiej przez osobę zaufaną historyka sztuki, mecenasa i kolekcjonera sztuki, antykwariusza i filantropa Andrzeja Ciechanowieckiego mieszkającego w Londynie. Ten zbiór był przytłumaczony na język polski przez Andrzeja Dolińskiego (prawnuka niejakiej Zdziechowskiej z linii mleczkowskiej w b. Kongresówce skąd wywodzą się kresowscy Zdziechowscy), urzędnika różnych księgarni w Anglii który specjalnie nauczył się czytać po rosyjsku tylko żeby wykonać ten cel. Świat miłośników zdziechowszczyzny powinien składać szczerzy hołd tym osobom za ich szczególne role w rozpowszechnianiu wiedzy o tym rodzie która niewątpliwie grała wpływową rolę w polityce i w kulturze na ziemiach byłej I Rzeczypospolitej.

Częściowo wiadomości są wzięte z herbarza upublikowanego w Rzeszowie po upadku bolszewii polskiej w r. 2001 przez Jana Ciechanowicza w Rzeszowie, konkretnie z tomu piątego pt. "Rody Rycerskie Wielkiego Księstwa Litewskiego". Też, dane źródłowe znalazły się w pamiętnikach Generała Zygmunta Podhorskiego, prof. Wacława Lednickiego, Marji z Zdziechowskich Sapieżyny i Marji z Zdziechowskich Żurowskiej. Też książki adresatów Warszawy i Odessy znajdujących się w Bibliotece Brytyjskiej w Londynie były użyteczne. Klepsydry i zaproszenia na śluby oraz listy Teresy hr. Dzieduszyckiej do autora z 9 października, r. 1991 i 9 sierpnia, 2012 były użyteczne. W dodatku, ustne wiadomości mego św. Ojca, Adama Żurowskiego, jego siostry, Marji Markiewiczowej, Marji ks. Sapieżyny, Marji Suchcitzowej (prawnuczki Adama Zdziechowskiego) oraz jej matki, Marji Bobińskiej, włączyłem do ogólnego zbioru monografii. W końcu, wszechstronny internet ujawnił detale o życiu np. Karola Zdziechowskiego i podał mi cenne biogramy, inter alia, wikipedowskie: profesora Mariana, Kazimierza i nawet Ciotki Maryś Sapieżyny. Tytuł tej pracy określa że jest to tylko początek wiedzy publicznej o tym rodzie. A czy to jest koniec? Oczywiście że nie, jak długo jak żyją ludzie na tym świecie... Ale musi ktoś kontynuować, z wolą Boga bo wszystko w istocie, jest z Boga.....

- I Józef ur. 15.6.1758 x płk. WP 3.7.1777 do 12.4.1792, dz. d. Wólka Mikołajewska pod Warszawą x Konstancja Bogdańska.
- IIA Agneta x Jan Plesner (potomstwo ?)
- IIB Wawrzyniec, dz. d Raków, kupno 2.5.1804 od hr. Sołtykowa oraz dz. d. Łukomierz, i Błudień, kupno 8.10.1807. Officer artylerii konnej WP do 14.6.1785; od 19.8.1792 major lekkiej jazdy pułku konfederacji targowickiej. Od 23.11.1793, podpłk. wojsk carskich a od 1.12.1802 generał-major wojsk carskich, brał czynny udział w wojnach przeciwko Napoleonowi. 1. x Katarzyna ks. Sumbatow (pierwotnie, ród gruziński), c. N. ks. Sumbatowa i Joachimy z hr. Lazarew'ów 2. x Anna Bohomolec h. Bogorya.
- IIC Cyprian-Stefan (1754-1824), major artylerii WP. do r. 1785. Od 24.1.1790, kapitan wojsk carskich, major wojsk carskich od 24.1.1790 do 17.8.1806. Za udział w wojnie 1812, przeciw Napoleonowi, dostał medal brązowy. Dz. d. Pomorszczyzna i Rydy. Kupił dobra rakowskie od brata, x 17.8.1806 Tekla Bohuszewicz, ur. w r. 1760 w Białopolu Tyszkiewiczów (1. x Honory hr. Tyszkiewicz-Łohojski), c. N. Bohuszewicza i Marianny z Galimskich/Galińskich h. Rawicz (1. x N. Bohuszewicz, 2. x Józef hr. Tyszkiewicz-Łohojski 3. x major WP Ignacy Piotrowski) 2. x Aleksandra ks. Urusow/Urussow (ród z pochodzenia tatarskiego).
- Linia po Generale**
- IIIA Anna x N. Bułharin h. Bułat.
- IIIB Józef-Cyprian, chrzest -8.10.1807 x Pelagia hr. Krasicka c. Marcina i N. Skirmunt h. Dąb. Dz. d. Błudien (pow. prużański) Mierzwin na Wołyniu.
- IVA Wawrzyniec-Teodor-Marian-Józef, ur. 9.11.1830. Chrzest w Mińsku -6.8.1808.
- IVB Helena x Jan Sadowski h. Lubicz (potomstwo żeńskie)
- VC Aniela
- IVD Anna
- IVB Ksawery-Cyprian-Patrycy-Józef-Antoni, ur. 16.3.1832, chrzest w Berezie 3.4.1833, Dz. d. Błudień. x Zofia-Emilia Bądarzewska, dz. d. Honoratka (pow. lipowiecki)

IVC Jan-Karol-Kornel (Mierzwin 7.1.1838 – 1874). Chrzest w Oratowie -22.10.1838. Dz. d. Mierzwin na Wołyniu. x Jadwiga Chłapowska h. Drya, c. Michała i Emilji z Ożegalskich.

IVD Józef, ur w Berlinie 25.9.1840, chrzest w Berezie 5.10.1840. Jeszcze żył w r. 1895.

Linia po Ałajorze z pierwszego małżeństwa:

- IIIA Fortunat (4.3.1791 – 14.11.1861). Marszałek szlachty pow.mińskiego, porucznik gwardii przyborowej cesarza Aleksandra I. Otrzymał w r. 1824 rangę sztab-rotmistrza i dyplom honorowy za wzorową służbę. Dz. d. Raków z przyległościami (tz. Pomorszczyzna i Rydy) w mińszczyźnie. X Anna Kossów z witebskiego (1. x N. Osztorp h. Gołocki), c. N. Kossów i N. z hr. Ungern-Sternberg'ów. (patrz w dół)
- IIIB Gerard-*Władysław* (24.9.1795 – 1854) 1. x Kamila Dunin-Rajecka 2. x Michalina Jaroszyńska h. Korczak (1798-Odessa 16.8.1886), c. Czesława z Tywrowa i Ewy z Kamieńskich (1. x Kasper Orłowski h. Lubicz um. r. 1826). Marszałek szlachty pow. lityńskiego. Dz. d., razem z żoną, Czerepaszyńce w powiecie winnickim, (majątek który był kupiony przez teścia, Czesława Jaroszyńskiego, od Chołoniewskich). Piękny pałac tam był prawdopodobnie wybudowany przez Orłowskiego a tylko dokończony przez Władysława Zdz. -w opinii Romana Aftanazego (Zob: Materiały do Dziejów Rezydencji, tom X). Kupił mienie Stara Przyłuka razem z Honoratką od niejakiego Opitz'a lub jego następców. Znany kolekcjoner sztuk pięknych. Oddziedziczył po matkę w r. 1808 połowę majątku Koziatyn około Machnowa w kijowszczyźnie, druga połowa oddziedziczył przyrodni brat, Ferdynand hr. Tyszkiewicz-Łohojski, od matki, Tekli Bohuszewiczównej. W r. 1825, obaj sprzedali te mienie Tadeuszowi Roźniatowskiemu za 450,000 zł. Znany był z czasnych poglądów reakcjonistycznych i anty-żydowskich. (potomstwo: patrz w dół).
- IIIC Wiktorja um. r. 1859 x Stanisław Ciechanowiecki h. Dabrowa um. Kurmanów 30.8. 1848. (potomstwo)

Linia po Ałajorze z drugiego małżeństwa:

IIID Wawrzyniec, chrzest w Mińsku -6.8.1808 x Stefania Rakimowicz

VA Stefan, ur. r. 1848, dz. d. Radog/Radóg.

VB Ludwik-Walenty, ur. Dobusza 21.5.1949, chrzest w Rakowie -28.5.1849 x Marja Sobocka.

- VI Zygmunt, ur. 28.12.1896
- VC Paweł, ur. 22.3.1853, chrzest w Wejnie w Mohilowszczyźnie -20.4.1853.
- VI Paweł
- VD Michał
- IIIE Cyprian, chrzest w Mińsku -30.7.1813
- IIIF Mikołaj
- IIIG Józefa x Adam Szczytt-Niemirowicz (potomstwo)

Gałązka po Fortunacie

- IVA Władysława zw. „Dysia” um. Lwów 1902 x Joachim Brzozowski h. Belina
- IVB Paulina x Ferdynand Rakowski
- IVC Stefania x Ferdynand Zdziechowski h. Rawicz
- IVC Edmund (24.12.1836 – 24.12.1900) x Helena Pułjanowska ur. 24.12.1836, c. Edwarda Pułjanowskiego i Olympii Jodko-Narkiewiczów. Dz. d. Michałowo, Nowosiółki i Raków z przyległościami.

Helena z Pułjanowskich Zdziechowska

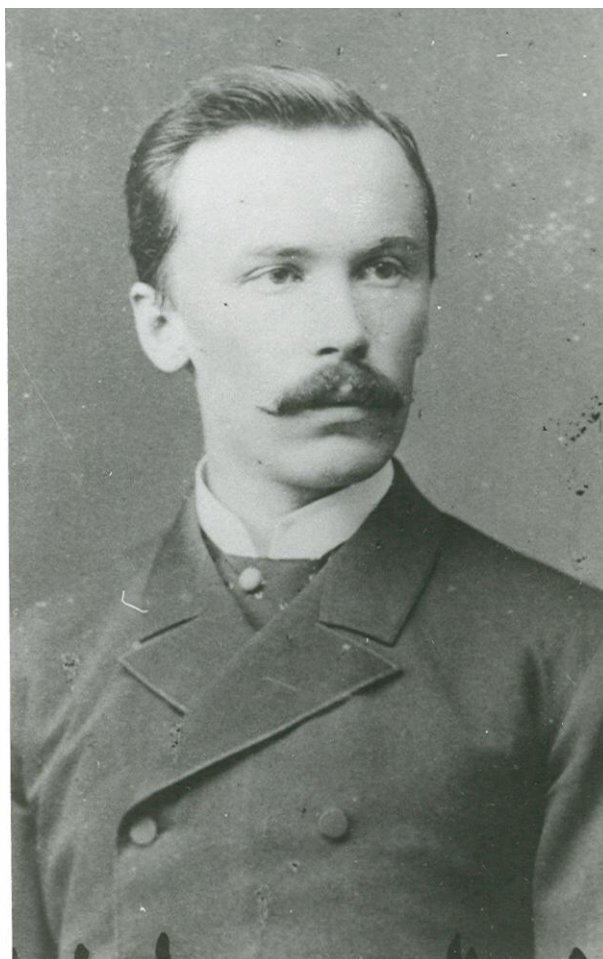

Edmund Zdziechowski

Edmund Zdziechowski na stare lata

VA Marian (Nowosiółki 30.4.1861 – 6.10.1938) x 8.1.1887 Maria Kotwicz (1861-1936), c. Ksawerego, dz d. Turły i Izabelli z Wołkow'ów. Od 1873 był uczniem rosyjskiego gimnazjum w Mińsku, które ukończył w 1879. Studiował na wydziale historyczno-filologicznym Uniwersytetu Petersburskiego, a w latach 1879-1883 na Uniwersytecie Dorpackim (dziś Tartu) gdzie w 1883 otrzymał tytuł “kandydata języka rosyjskiego w szczególności i językoznawstwa słowiańskiego w ogólności”. Członek korporacji akademickiej Konwent Polonia. Uczył się także w Zagrzebiu, Grazu i Genewie. Po studiach współpracował z petersburskimi czasopismami, m.in.

Professor Marian Zdziechowski

“Siewiernym Wiestnikiem” i “Krajem” wydawanym przez Włodzimierza Spasowicza. Działalność naukową rozpoczął w 1882 drukując pierwsze swoje studia i szkice, po czym dalsze swoje prace przez pół wieku z górną ogłaszał stale w wydawnictwach osobnych, czasopismach krajowych i zagranicznych, w różnych językach, pod imieniem własnym oraz (ze względów cenzuralnych) pod pseudonimami: M. Ursyna i Karowskiego.

W 1888 przeniósł się do Krakowa, gdzie doktoryzował się wkrótce na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie pracy p.t. “Mesjaniści i Słowianofile” napisanej pod kierunkiem prof. Stanisława Tarnowskiego. Porównywał w niej polską filozofię mesjanizmu i rosyjską myśl słowianofilską. W latach 1899-1919 profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. W Krakowie dał się poznać jako utalentowany, natchniony i popularny wykładowca. W czasie jego wykładów największa sala UJ zapełniała się w całości studentami i gośćmi z miasta.

W 1901 współzałożyciel “Klubu Słowiańskiego” w Krakowie oraz czasopisma “Świat Słowiański”. Od 1902 członek Akademii Umiejętności. W 1914 nie otrzymał przedłużenia wizy w Austro-Węgrzech, co uniemożliwiło mu dalszą pracę w Krakowie. W rezultacie w latach pierwszej wojny światowej przebywał głównie w Rosji: w rodzinnym majątku w pod Mińskiem, w Moskwie i Petersburgu. W 1917 został zaproszony do objęcia katedry na Uniwersytecie Londyńskim ufundowanej przez Aleksandra Lednickiego. Zaproszenia nie przyjął. W 1919 oburzony zajęciem przez wojska czechosłowackie Śląska Cieszyńskiego odmówił przyjęcia zaproponowanego mu stanowiska ambasadora RP w Pradze. Kiedy w lipcu 1920 prezydent Czechosłowacji Masaryk zdecydowanie odmówił ewentualnego przepuszczenia wojsk węgierskich śpieszących na pomoc zagrożonej przez bolszewików Warszawie i zablokował transport amunicji wyprodukowanej w węgierskiej fabryce Csepel przez terytoria Czechosłowacji i oficjalnie odradził państwu Ententy udzielanie walczącej Polsce jakiegokolwiek wsparcia – Zdziechowski zerwał z nim, wcześniej bliskie, stosunki towarzyskie.

W latach 1919-1932 profesor Uniwersytetu Wileńskiego gdzie objął katedrę literatur europejskich. W latach 1925-1927 rektor tegoż uniwersytetu, piastował też funkcję dziekana wydziału humanistycznego. W Wilnie był również profesorem w Szkole Nauk Politycznych przy Towarzystwie dla Badań Europy Wschodniej oraz prezesem Związku Zawodowego Literatów Polskich (ZZLP). W ostatnich latach życia był również prezesem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie. Należał jednocześnie do założycieli wileńskiego dziennika “Słowo”. W maju 1926 był jednym z kandydatów Marszałka Piłsudskiego, obok Artura Śliwińskiego i Zdzisława Lubomirskiego, na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Kandydatura wybranego wtedy ostatecznie Mościckiego pojawiła się dopiero po odrzuceniu trzech wcześniejszych kandydatur. W 1926 Piłsudski specjalnie przyjechał do Wilna, by Zdziechowskiemu zaproponować objęcie urzędu prezydenta, ten jednakże uzależnił to od spełnienia przez Piłsudskiego jego etyczno-politycznych postulatów, w tym zwolnienia z więzień uczestników tzw. „procesu brzeskiego”. Mimo że sam był sympatykiem Piłsudskiego, wiosną 1927 roku Zdziechowski ujął się, w napisanej przez siebie broszurze *Sprawa sumienia*, za pięcioma generałami uwięzionymi po zamachu majowym i zamkniętymi bez przedstawienia żadnych zarzutów w III Wojskowym Więzieniu Śledczym na Antokołu w Wilnie, m.in. bohaterem bitwy warszawskiej Tadeuszem Rozwadowskim. Broszura ta przyczyniła się do zwolnienia uwięzionych.

Doktor *honoris causa* uniwersytetów w Wilnie (1935), Dornbach i Segedynie. Od 1929 członek Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, członek Węgierskiej Akademii Nauk. W maju 1936 otrzymał nagrodę literacką im. Elizy Orzeszkowej Rady Miejskiej Grodna. W Wilnie mieszkał przy ulicy Antokolskiej 42 (obecnie Antakalnio gatvė 36). W podwileńskiej Suderwie nabył na letnisko dworek. Zmarł po ciężkiej chorobie w Wilnie 5 października

1938. Został pochowany na Antokolskim cmentarzu wojskowym u boku swej żony. (Zob: http://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Zdziechowski)

- VIA Ksawery-Stanisław (13.2.1888 –Siberia grudzień 1941). Chrzest w Michaliczkach pod Wilnem -15.5.1889.
- VIB Edmund (Turły 3.8.1895– 1916). Śmierć samobójcza ?
- VB Stefania-Maria (15.12.1862 – 2.4.1915) x Otton Węclawowicz dz. d. Wysokie (pow. mohylewski). Chrzest w Rakowie -21.1.1863. (potomstwo żeńskie).
- VC Józef um. 18.7.1948 x Salomea Lach-Szyrma, córka Ignacego i Stefanii Włodek. Dz.d. Nowosiółki.

Dwór w Nowosiółkach, st. obecny

Gorzelnia w Nowosiółkach

- VIA Kazimierz (Nowosiółki 14.3.1904 – Londyn 8.10.1983) Londyn 1983. W r. 1923, zdał egzamin maturalny w gimnazjum humanistycznym w Bydgoszczy. W latach 1923-1930, studiował prawo i ekonomię na U.J. w Krakowie u prof. Adama 1930, Krzyżanowskiego. Do wybuchu II wojny światowej, pracował w komisji dewizowej w Ministerstwie Skarbu. W czasie okupacji niemieckiej był dwukrotnie aresztowany: w r. 1940, zabrano go podczas rewizji domu na Gestapo i wywieziono go do Oświęcimia gdzie przebywał od lipca do listopada w karnej kompanii. Zwolniono go na skutek interwencji Maurycego hr. Potockiego z Jabłonny. Po powrocie z obozu współpracował w dziale propagandy delegatury Rządu londyńskiego. Na jesieni 1944, przez Czechy dotarł do Rzymu skąd po rocznym pobycie udał się do Paryża, a następnie do Londynu. Po paroletnim okresie pracy w dziale finansowym Interim Committee for Polish Questions a następnie Committee for the Education of Poles przeszedł do Biblioteki Polskiej w Londynie i pracował tam do r. 1969. do śmierci, pisywał do „Dziennika Polskiego” i innych pism emigracyjnych na tematy ekonomiczne. Przygotował do Druku kilka pamiętników i był tłumaczem. Był

członkiem komitetu redakcyjnego serii tomów pt. „Materiały do Biografii, Genealogii i Heraldyki Polskiej”.

- VIB Stanisław (18.5.1906 - Waszyngton 20.3.1988) x Waszyngton 25.10.1969 Maria-Jadwiga Sobańska (1. x Antoni Mańkowski h. Zaremba), ur. 9.11.1914 c. Feliksa, comes romanus, współdz. d. Guzowa i Zofii z hr. Kwileckich. Podporucznik WP w czasie wojnie, Inż. Pracował jako badawca w Library of Congress w Waszyngtonie.
- VIC Fortunat
- VID Maria (23.5.1908-15.12.1984) x Słaboszewko 8.10.1935 Stanisław Maciołowski, (Drohobycz 10 września 1905 - Poznań 5 września 1998) zarządca majątków ziemiańskich, porucznik rezerwy kawalerii WP (potomstwo)
- VIE Stefania ur. 1901 x Antoni Budny h. Lubicz (potomstwo). Skończyła polonistykę.
- VD Fortunat (Nowe Pole około Rakowa 1.2.1868 – Warszawa 23.11.1932) x Janina Radogost-Uniechowska z Rusinowicz, c. Franciszka i Wiktorii z Szafnagłów. Dz. d. Nowe Pole – sprzedane po pierwszej wojnie światowej, potem przeniósł się do kieleckiego i tam kupił majątki: Kłonów (kupione w r. 1917), Rogów, Józefów i Rzędowice gdzie osiadł się z rodziną w gminie Raclawowice k. Miechowa. Też potem Był człowiekiem zdolnym, pracowitym, oszczędnym i świetnym rolnikiem. Był wielkim patriotą, człowiekiem o nieposzlakowanej uczciwości i prawości charakteru. Kiedy były sprawy sporne między sąsiadami, zwracano się do niego o arbitaż, gdyż wiadomo było że sprawiedliwie rozsądzi. Dzieci swoje chował raczej surowo w dyscyplinie. Nastawiony bardzo społecznie, był członkiem dyrekcji głównej Tow. Kredytowego Ziemskiego w Kielcach w dekadzie 1900 a potem został prezesem. Posiadał w Warszawie mieszkanie przy ul. Chmielnej 29 i kupił dwie kamienice tam. W Sopocie kupił tow. towarowego „A. Fast” przy placu Konstytucji 3 Maja oraz jeszcze jedną kamienicę. W Rzędowicach, poza wszystkim była gorzelnia i skutecznie zarządzał swoimi folwarkami i lasami i w szybkim czasie stał się człowiekiem zamożnym. Lubił polowanie a zwłaszcza z hartami na zające. W 1928 r., zelektryfikował dwór i wszystkie zabudowania dworskie łącznie z czworakami, stajniami, oborami i t.d. jako present ślubny dla syna, Janusza. Po ślubie w sierpniu, 1928, Fortunat z żoną przeniósł się do Klonowa. Żona jego, Janina, była świętobliwa, wielką patriotką i społecznicą. Urządziła różne kursy dla kobiet wiejskich szycia, gotowania, pszczelarstwa. Uczyła udzielania pomocy chorym. Miała duszę bardzo artystyczne. Pięknie śpiewała, grała na fortepianie. Studiowała u Wojciecha Gersona malarstowo i pięknie malowała. Po urodzeniu wnuka, Krzysztofa Dzieduszyckiego w październiku, 1929, z Klonowa, pojechała do Warszawy a z tamtąd miała jechać do córki do Porytego żeby zająć się ją i wnukiem ale, niestety, w drodze dostała zapalenia płuc i umarła 12 października tego

roku.

Po śmierci żony, Fortunat opuścił Klonów i przeniósł się do Warszawy. Trzy lata potem, w listopadzie 1932, dostał udaru mózgu i tam zmarł. I on i żona byli pochowani w Książu Wielkim.

VIIA Edmund (3.8.1895 – 1916), zabity przez zbuntowanych chłopów w czasie pierwszej wojny światowej, wracając z polowania z Sancygniowa.

VIIIB Janusz-Antoni (Rzędowice 15.10.1899 – Warszawa 5.5.1985) x Poznań 21.8.1928 Maria-Leontyna hr. Mielżyńska h. Nowina, c. Feliksa-Mariana i Stanisławy Wojna-Sianożęckiej (Wiejna 3.7.1902 – Warszawa 4.6.1990). Dz. d. Rzędowice z przyległościami. W dworze Rzędowickim był wychowany razem z rodzeństwem przez guwernantkę, pannę Jadwigę Klein. Jako młody człowiek, studiował rolnictwo w wydziale rolniczo-leśnym na Uniwersytecie Poznańskim. Po ukończeniu studiów, jako wykwalifikowany rolnik, zajmował się polami folwarkami, głównie leśnymi, jak w Józefowie i polował razem z ojcem Fortunatem, który głównie jadąc konno, polował z chartami na zające. W wieku kawalerskim, Janusz razem z siostrą, Grażyną, bywali na bale u sąsiadach, Deskurów, w Sancygniowie.

Po ślubie, upiększył dwór rzędowicki. Stale przyjeżdżali goście na polowanie i jeździł do znajomych też ciągle zapraszany przez nich oraz na Polesiu gdzie był zapraszany przez ks. Karola Radziwiłła który sciągnął innych dobrych strzelców. Oprócz folwarków, oddziedziczył po ojcu, dom na rogu Pięknej i Mokotowskiej – niestety po wojnie spalony i zabrany przez miasto – oraz dwie piękne kamienice w Gdańsku. Był też właścicielem, razem z szwagrem, Aleksandrem Dzieduszyckim, kamienicy na ul. Kazimierzowskiej i drugiego niedużego budynku na ul. Francuskiej na Saskiej Kempie.

W r. 1939, kiedy wojsko niemieckie wkroczyło do Polski, Janusz, razem z sporo innymi Ziemianami, opuścił majątek i ewakuował się na wschód. Po upadku Polski, razem z żoną, wrócił do Rzędowic. Po kampanii wrześniowej, zjawiono się Gestapo i mieli zamiar aresztować jego ze względu że wiejski nauczyciel doniósł im że on w okresie bitew strzelał do samolotów niemieckich. W salonie rzędowickim, wisiał w połączanej ramie duży portret babki jego, tj. Julii z bar. Schaffnagłów bar. von Bock w żałobie narodowej, pędzla Zimlera. Według opowiadań rodzinnych, gestapowiec zainteresował się portretem i spytał kogo obraz przedstawiał. Odpowiedział właściciel że to jego babka, bar. Julia von Bock. Gestapowiec skojarzył nazwisko z hitlerowskim marszałkiem Fedorem von Bock. Zasalutował portretowi babki i natychmiast wyjechał.

Salon w Rzędowicach: portret Joanny z bar.
Schaffnägłów ks. Radziwiłłowa

Dwór rzędowicki w stylu neogotyckim, st. obecny

Przez całą okupację w dworze przebywali różni ludzie z rodziny bliższej i dalszej, znajomi i ludzie obcy z rodzinami. Wysiedleńcy z poznańskiego i innych części przedwojennej Polski znajdowali się tam miejsce do schronienia, nadto ukrywali się Żydzi, dwaj uczeni fizycy, prof. Ludwik Wertenstein i prof. Stanisław Landau. Codziennie do stołu siadało conajmniej dwadzieścia osób. Dziedzic przyjął niejakiego doktora Nowkuńskiego na etat. Jego zdaniem było leczenie rannych żołnierzy A.K. Przez całą okupację wspierał oddziały A.K. W umówionym miejscu znajdowało się bydło przeznaczone dla oddziałów leśnych A.K. Przechowywanie Żydów w Rzędowicach, jak w całej Polsce, było niebezpieczne ze względu że egzystowała gorzelnia która była pilnowana w dzień i w nocy przez żołnierzy niemieckich tzw. 'schtutzpunkt'. Przyjeżdżały też różne kontrole. Zdziechowski też przechowywał Żydów w folwarkach.

Po powstaniu warszawskim 1944 r., przyjął jeszcze dwadzieścia osób wysiedlonych z stolicy. Wszystkie pomieszczenia we dworze, tj. salonie, saloniki, wyglądały jak sale szpitalne, jedno łóżko stało obok drugiego. Zamieszkiwali też w oficynie i na folwarkach. W okresie wkroczenia

wojsk sowieckich w rejonie Rzędowic na początku r. 1945, Janusz akurat był w Krakowie. Żona natychmiast opuściła dwór i dostała się do męża. Kiedy armia rosyjska zakończyła wojnę z Niemcami, Januszostwo przenieśli się do Sopot gdzie żyli przez mniejwięcej dwóch lat. Potem pojechali do Warszawy w którym mieście kupili małe mieszkanie trzy pokojowe w górnym Mokotowie przy ul. Ursynowskiej. Z pieniędzmi które miał z okresu wojennego, prawdopodobnie w obcych walutach, Janusz wyremontował mieszkanie w niedużym budynku w którym trzeba było wszystko odbudować. Przez trzy lata po wojnie, pracował w rolnictwie. Pozatym, jeździł na polowania z znajomymi poza miastem. Januszowie mieli dużo znajomych i krewnych w stolicy, więc byli do nich zapraszani. Pod koniec swego życia, zapisał w swoim testamencie synom Jana Zdziechowskiego różne stare pamiątki i portreciki i różne wazy, świeczniki, lampy itd. Został pochowany w grobie rodzinnym na cmentarzu warszawskim na Powązkach. Jego wdowa, 'Lola', została pochowana w grobie swej matki w Warszawie na Ursynowie.

Grażyna Zdziechowska jako panna Rzędowice: Maria z Zdziechowskich Żurowska, Grażyna z Zdziechowskich hr. Dzieduszycka, Teresa hr. Dzieduszycka, Alfred Żurowski

VIIC Wiktoria-Grażyna-Paula (Nowe Pole k. Rakowa 3.6.1894 – Warszawa 4.10.1986), dz. d. Poryte Jabłoń. Lata gimnazjalne spędziła u zakonic w Zbilitowskiej Górze gdzie uzyskała medal z Matką Boską i Sercem Chrystusa jako nagrodzenie za studia i posłuszeństwo. Po opuszczeniu klasztoru, została wysłana do sióstr w Belgii. Po powrocie do domu w r. 1918, poznała przyszłego męża. Krótco potem, młody człowiek dołączył się do pułku ułanów w czasie

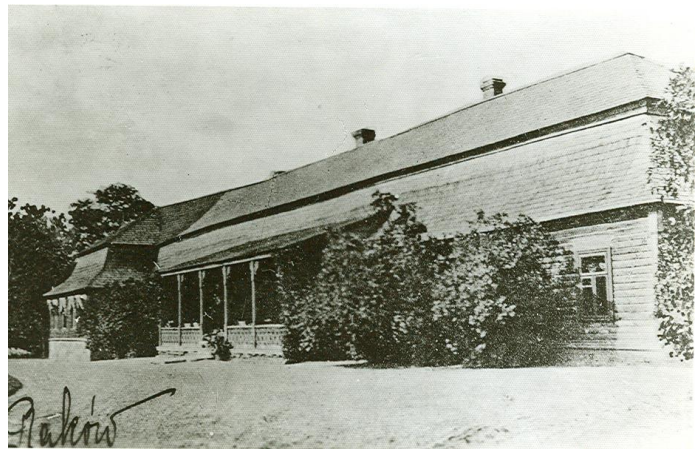
wojny światowej. Po wojnie polsko-sowieckiej, młodzi zaręczeni pobrali się w Rzędowicach w 17.8.1922. Daty jego życia są: Aleksander-August-Andrzej hr. Dzieduszycki (Aksmanice 26.7.1901 – Londyn 10.6.1971). Jako wiano, młoda para dostała majątek w Porytach Jabłoniu który był kupiony przez Fortunata Zdziechowskiego od niejakiego pana Wojszyńskiego w r. 1916. Pierwsze dziecko młodej pary – Maurycy – urodziło się w Porytem w r. 1925 a drugie – Teresa – w tej samej miejscowości w r. 1927. W lutem r. 1929, w stanie ciąży z trzecim dzieckiem, w czasie napadu bandytów na administratora i jego rodzinie, w lutym 1929, okazała się niesłychanie dzielna i poleciała ratować jego rodzinę w momencie jego nieobecności. Jak dotarła Dzieduszycka do jego domu, żona już leżała w kałuży krwi. Udało dziedzicze uratować ranną córeczkę administratora i uciec przed bandytę który strzelał do niej z dziewczynką na ręku. Syn młodszy, Krzysztof, urodził się w Warszawie 2 września, r. 1929. W okresie międzywojennym, poza wychowaniem troje dzieci, zajmowała się ogrodem, parkiem itd. W r. 1939, mąż był wzięty do wojska jako porucznik kawalerji ułanów i walczył z najeźcem na polu Porytego. Potem, udało jemu schować się przed Niemcami po przegranej bitwie i w grudniu r. 1939 wyjechać przez Włochy i Francji do wojska polskiego w Wielkiej Brytanii. Na początek r. 1940, Dzieduszycka, razem z dziećmi, wyjechała z Warszawy do brata do rodzinnych Rzędowic w kieleckim gdzie żyła do końca wojny. Kiedy w r. 1945, wojsko niemieckie się wycofała a wkroczyła sowiecka, była zmuszona opuścić Rzędowic do Krakowa gdzie z rodziną zamieszkała u znajomych. Tuż potem, pojechała do Sopot żeby ratować kamienicę która była niestety kompletnie spalona przez Czerwoną Armię oraz dwie też spalone kamienice w Gdańsku. Międzyczasie, dzieci jej uczyły się w szkole w Krakowie. Krótco potem, zamieszkała w Warszawie ale jezdziła do Sopot. Dopiero po r. 1960 i później, mogła jechać do Anglii do syna, Maurycyego i męża. Tam nie chciała zostać, natomiast, mąż nie chciał wracać do Polski dopóki kraj nie odzyskał niepodległości. Dzieduszycka dożyła 92 lat i zmarła 4 października, 1986.

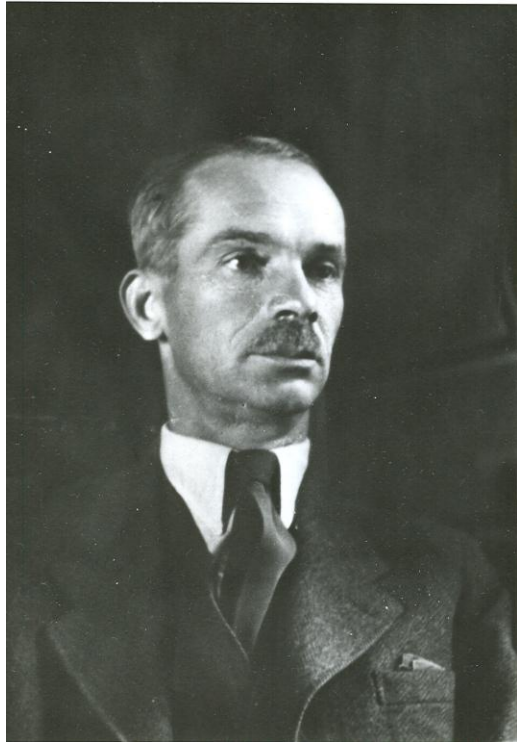
Fortunat i córka, Grażyna Zdziechowsky   Grażyna z Zdziechowskich hr. Dzieduszycka

Poryte Jabłoń

Raków

Janusz Zdziechowski

Janusz Zdziechowski w Rzędowicach

VD Kazimierz Zdziechowski (Raków 14 marca, 1878 – Oświęcim 4 sierpnia, 1942). Zdziechowski urodził się 14 marca, 1878 w miejscowości Raków koło Mińska Litewskiego. Ukończył prawo na Uniwersytecie Moskiewskim. Następnie zarządzał majątkiem rodzinnym w Rakowie. W 1896 r. rozpoczął działalność pisarską, publicystyczną i jako krytyk literacki. Publikował w *Krakowskim Przeglądzie Literackim*. W roku 1907, podpisał się na program stronnictwa krajowego Litwy i Białorusi (zob: 'Kraj, nr. 21, r. 1907, str. 13). W roku 1922 przeniósł się do majątku w Słaboszewku. (http://pl.wikipedia.org/wiki/Kazimierz_Zdziechowski – cite_note-) Warszawie, posiadał mieszkanie przy Aleji Ujazdowskiej 39. Po wybuchu II wojny światowej Zdziechowski wraz z rodziną przeniósł się do siostry swojej żony Amelii do Jedlicza pod Krosnem odbywając podróż przez Wilno, Worokomle, Lublin i Kraków. Zdziechowski został aresztowany w lutym 1942 przez Gestapo z powodu udzielenia schronienia członkom ruchu oporu z Krakowa. Zdziechowski został zamordowany 4 sierpnia 1942 roku w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz. Z żoną, był dziedzicem dóbr Gotlice w Małopolsce i Słaboszewko w poznańskim. Autor powieści: *Fuimus* (1900), *Przemiany*, 2 tomy (1906), *Łuna*, 2 tomy (1910), *Opoka* (1912) i *Podzwonne* (1933). X około 1910 Magdalena Lebowska (10.7.1887 – 1958).

Dwór w Słaboszewku, stan w r. 2009

VIA Paweł (Raków 1.2.1914 – Paryż 17.8.1972) x Rzym 24.7.1946 Zofia ks. Radziwiłł h. Traby, (Wilno 9 10 1915 - Lailly-en-Val 9 XI 2003) c. Konstantego z Towian i Jadwigi Hołyńskiej h. Klamry. Pracownik polskiej sekcji Radio France, tłumacz z włoskiego na polski np. książki Eugenio Reale “Raporty Polska 1945-1946”, powiesciopisarz, częściowo pod pseudonimem “Joseph-Marie Ursyn”, np. Torricola (pompolsku, tłumaczone potem na francuski), Un Roc Immuable (po francusku, o Gombrowiczu).

VII Michał ur. po r. 1946 x Couilly Pont-aux-Dames w Francji 25.5.1972 Beatrice Cabour, c. Jean-Paul Cabour i N.N. (potomstwo –córka ?)

VIB Jan x N.N. inż. Agronom. Nie żyje. Dyrektor PGR. Pod koniec życia, mieszkał w Kórniku.

VIA Kazimierz. Żonaty, mieszka z Śremie w poznańskim. Mgr. historii. Nauczyciel historii I przedsiębiorca związany z apartami wideo. 3 dzieci.

VIIB Wojciech. Mieszka w Szczecinku. 3 dzieci.

VIIC Piotr. Mgr. agronom. Rolnik. 5 dzieci.

VIID Anna. Żonata z przedsiębiorcem i mieszka w Bninie w poznańskim. Skończyła studia prawnicze. Potomstwo.

VIC Maria (1915 – 5.8.1989) x Słaboszewko 7.10.1935 Władysław hr. Krasicki h. Rogala (Worokomle 6.5.1910 – Oświęcim 14.9.1942) (potomstwo)

Potomstwo po Gerardzie-Władysławie (IIIB)

Z pierwszego małżeństwa

IVA Helena-Zuzanna ur. 17.8.1823

IVB Ferdynand-Adam (17.8.1823 – Hyères, Francja 1866, x Stefania Zdziechowska h. Rawicz, c. Fortunata I i Anny z Kossówów.

Z drugiego małżeństwa

IVC Paulina x Władysław Rohoziński h. Leliwa z Cybulowa um. 25.12.1892 (potomstwo0

IV Czesław Jan Kanty (20-10.1831 – Ems 1883) dz. d. Stara Przyłuka po ojcu, x Jadwiga Różycka, dz. d. Rozdół (1,620 dz. w pow. bałckim) i Krasnostawka (1,111 dz.) w pow. humańskim, majątek który był kupiony przez ojca. (1836-1906). Była córką Floriana, szambelana dworu rosyjskiego i N. Rusieckiej. Małżeństwo rozpadło się po urodzeniu syna I żona przeniosła się do Warszawy gdzie wychowała syna. (zob: <http://podole.republika.pl/bez-form-15/slownik15%20-%200573.htm>). Sprzedał Honoratkę (pow. bałcki), składającą część dóbr przyłuckich panu Wolanikowi (400 dz.) (http://dir.icm.edu.pl/pl/Slownik_geograficzny/Tom_IX/829.) Był pochowany w Czerepaszyńcach brata, Adama.

Czesław Zdziechowski Jr.

V Czesław-Franciszek-Michał (1851 – 8.12.1908) x 1879 Teleżyńce Zofia Dorożyńska h. Krzywda, ur. w r. 1860, córka Karola i Jadwigi z Kownackich h. Suchekomnaty. Skończył studia prawnicze w Warszawie. Oficer gwardii carskiej. Właściciel Rozdola i Starej Przyłukiej którą był zmuszony sprzedać razem z większością kolekcji pięknych sztuk względu na złe prowadzenia finansów panu Sergejomu Mehringowi z Kijowa, syna Teodora Mehringa (zob: www.biblioteka.info/ukraina). Związane z tym zdarzeniem było że, według Tadeusza Bobrowskiego (‘Pamiętniki mojego życia, tom 2, str. 276) żona była „zrujnowana przez męża”. W r. 1908, w Wiedniu, odkrył że miał rak i był przywieziony do Warszawy gdzie zmarł. Według ministra Jerzego Zdz., Rozdół (ktory był wydzierzawiony przez ciotecznego brata Czesławowej Zdz., Dominika Rusieckiego) i inny posagowy majątek nie przepadł. Dochody z tych mień były używane na wychowanie dzieci Czesławów Zdz. Mieszkała żona z dziećmi w Odessie, natomiast Czesław, po bankructwie, żył w Kijowie gdzie zajmował się sprzedażą alkoholu, według wspomnień nieupublikowanych Konstantego Podhorskiego z Mikołajówki.

Zofia z Dorożyńskich Zdziechowska

VIA Jerzy (Rozdół 27.8.1880 – Krakow 1975) x kaplica w Kahlenburg pod Wiedniem 1908 Marta Bławdziewicz h. Pomian, dz. d. Suchowola (pow. zamojski), umarła w Londynie 15.8.1971. W latach 1917–1918 jeden z przywódców Rady Polskiej Zjednoczenia Międzypartyjnego w Rosji. Był współorganizatorem korpusów wschodnich. Po wojnie działacz Związku Ludowo-Narodowego (ZLN) oraz Stronnictwa Narodowego. Był jednym z organizatorów nieudanej próby zamachu stanu w Polsce w styczniu 1919 (tzw. pucz Januszajtisa), skierowanej przeciw rządowi Jędrzeja Moraczewskiego. W latach 1925–1926 piastował funkcję ministra skarbu. W latach 1926–1933,

Minister Skarbu RP Jerzy Zdziechowski

Portret Marty z

Błędziewiczów.

członek Rady Obozu Wielkiej Polski. W latach 1922–1927 poseł na Sejm z ramienia ZLN. W nocy z 30 września na 1 października 1926 został brutalnie bity we własnym mieszkaniu w Warszawie. Pobicia dokonali ludzie w mundurach, których tożsamość do dziś nie została ustalona. Zdziechowski był w opozycji względem rządów sanacji; był także jednym z głównych inspiratorów obstrukcji budżetowych. Wielu ówczesnych publicystów obwiniło (choć nie bezpośrednio) Józefa Piłsudskiego o wydanie polecenia zastraszenia Zdziechowskiego. Czynnie działał w kilku władzach związków gospodarczych. Po agresji III Rzeszy i ZSRR na Polskę udał się na emigrację. Przebywał w Londynie. Członek Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie (od 1955).

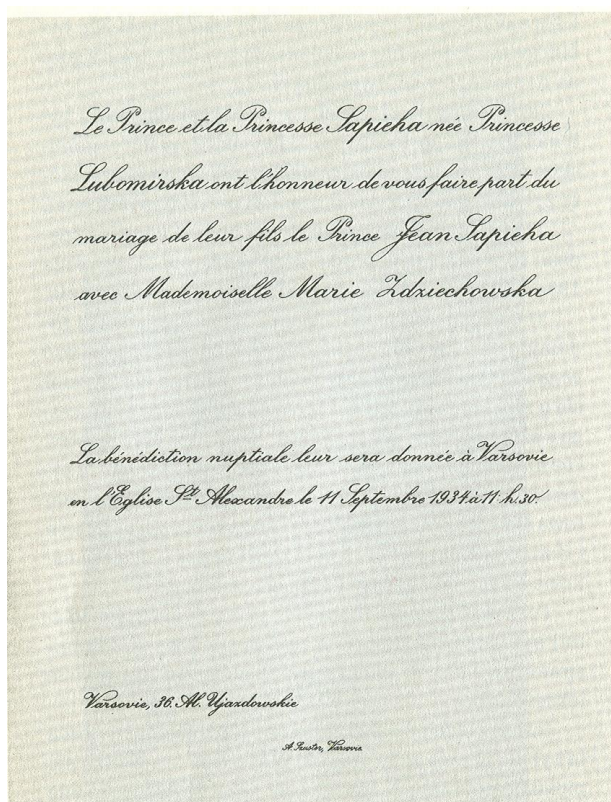

Fotografia Marty z Bławdziewiczów Zdziechowskiej

Jest autorem wielu prac, głównie z zakresu ekonomii. W roku 1933 wydał pod pseudonimem W. M. Dęboróg powieść *Czeki bez pokrycia* (Wydawnictwo "Rój" w Warszawie), którą świadomie stylizował na prozę poczytnego w latach 30. Tadeusza Dołęgi-Mostowicza. Dzięki temu rzeczywiście przez wiele lat krytycy literaccy przypisywali ten utwór Dołędze. Powieść ta była ostrą krytyką rządów sanacyjnych. (<http://ornatowski.com/places/jezierzany-tlumacz1.htm>). Przez długie lata, Zdziechowscy prowadzili osobne życie ale nigdy nie doszło

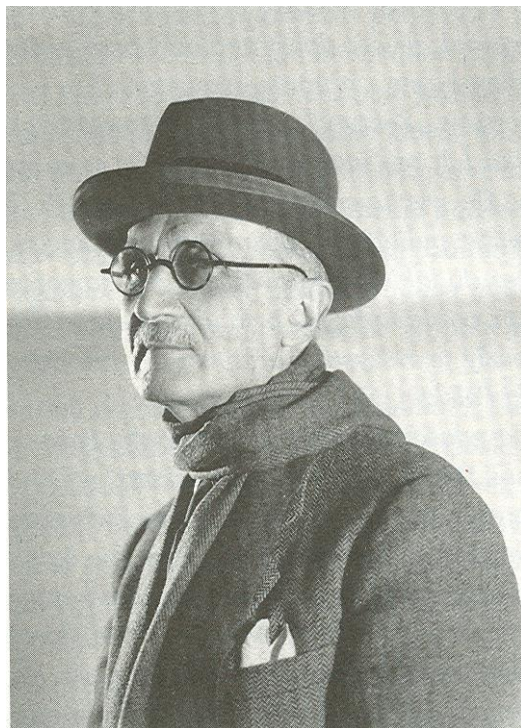
do rozwodu. Minister był w Londynie na pogrzeb żony w 1971 r. W latach 1970, w Paryżu, poznał marokankę, prawdopodobnie żydówkę z dobrej rodziny zfrancuzalej, która opiekowała się nim w Francji a dalej w Krakowie aż do jego śmierci. Z pomocą Marji Sapieżyny, wstąpiła do klasztoru w Polsce.

VIB Karol (1881 – 1944) W okresie wojny polsko-bolszewskiej, służył jako porucznik. Był odznaczony srebrnym krzyżem Orderu “Virtuti Militari” V klasy za tą wojnę (http://pl.wikipedia.org/wiki/24_Pułku_Ułanów). Po traktacie ryskim, w r. 1922, już jako cywil, był w radzie spółki pn. “Zjednoczona żegluga polska” z ramienia warszawskiego tow. transportu I żeglugi. Około r. 1926, został generalnym pełnomocnikiem ordynacji zamoyskiej. W tym okresie, mieszkał w willi w Zwierzyńcu. W okresie przewrotu majowego w r. 1926, polityk z Polskiej Partii Socialistycznej, Jędrzej Moraczewski, (<http://kpbc.umk.pl/dlibra/plain-content?id=24178>), wtenczas minister pracy w rządzie

Zaproszenie na ślub córki Jerzego Zdziechowskiego, Marji, z Janem ks Sapiehą w r. 1934

sanacyjnym, publicznie kwestjonował jego kwalifikacje na takie ważne stanowisko. Były minister, J. Zdz, przyszedł do obrony brata. Ale z punktu obserwacyjnego czasu, widzimy że JM miał racje. KZ był zwolniony z pracy

Jerzy Zdziechowski w podeszłym wieku

w r. 1930 ze względu na niedołęstwo. W końcowym okresie życia, mieszkał w Warszawie i pracował w Banku Polskim. Nie stworzył rodziny. Zginął w stolicy w okresie powstania 10 października, r. 1944.

VIC Wanda. (Stara Przyłuka 1885-1947) x Antoni Głębocki 2. x Tadeusz Żółkiewski, płk. w 24 pułku ułanów im. hetmana Stanisława Żółkiewskiego. Ze względu na zakażenie choroby syfilis przez Głębockiego, nie mogła stworzyć rodziny. W latach 1930, mieszkała w Francji (Paris 8) gdzie była właścicielką domu mody przy ulicy Saint Florentin. W czasie drugiej wojny, przez krótki czas, mieszkała w Lyonie, według bratanicy. W Paryżu mieszkała w r. 1944 i r. 1945. Prawdopodobnie, tam umarła.

Wanda z Zdziechowskich Żółkiewska

⚔ Potomstwo po Jerzym (VIB)

- VII Maria (Suchowola 26.6.1910 – Warszawa 1.4.2009). x 11.9.1934 Jan ks. Sapieha h. Lis (Spusza 26.4.1910 -London 7.8.1989) Studiowała w Wielkiej Brytanii i Francji. Podczas II wojny światowej przebywała poza granicami Polski. Będąc we Francji, zaangażowała się w pracę dla wywiadu (Résistance)^l Oddział II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego wysłał ją również z misją do Włoch^l Przez trzy lata była więziona we Włoszech i Niemczech, po wojnie przeniosła się do Londynu. Później utworzyła fundację “Pomoc Dzieciom Polskim”. W latach 80. wspierała “Medical Aid for Poland” i “Polską Macierz Szkolną” w Anglii. Po powrocie do Polski w maju, r. 1992, kupiła mieszkanie przy ul. Szopena w Warszawie gdzie mieszkała do końca życia. W okresie III RP działała także w Fundacji Ius et Lex. W 1962 włoska gazeta “il Giornale” nazwała ją polską ‘Matą Hari’¹. W 2008 ukazała się jej wspomnienia pt. “Moje życie, mój czas”, zawierająca. Otrzymała Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski i francuski Krzyż Wojenny ze Srebrną Gwiazdą. 9 czerwca 2003 została odznaczona Orderem Uśmiechu. 15 kwietnia 2009 prezydent Lech Kaczyński nadał jej pośmiertnie Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski W 2005 była członkinią honorowego komitetu poparcia Lecha Kaczyńskiego w wyborach

prezydenckich. Z mężem, Janem, miała dwóch synów, Jana (ur. w r. 1935) i Jerzego (ur. w 1937).

Łukasz Sapieha, ostatnia nadzieja gałęzi różańskiej

Panna na wydaniu: Maria Zdziechowska w młodym wieku

Gołębiówka Jerzego Zdziechowskiego

Po wojnie, w Londynie, miała naturalnego syna, Eustachego-Piotra (ur. w r. 1947) z Rogierem hr. Raczyńskim.

Maria z Zdziechowskich ks. Sapieżyna

IVE Adam-Dionizy (Czerepaszyńce 8.9.1835 – Orłówka 22.9.1904). x około 1860
Oktawia Podhorska h. wł, Um. w Hulowcach 29/30.9.1906. Dz. d. Bułhaje,
Żydowce (pow. berdyczowski) c. Ignacego z Antonowa i Augustyny z
Mańkowskich h. Zaremba Dz. d. Czerepaszyńce. Absolwent gimnazjum w Wilnie.
Będąc wielkim znawcą sztuki, według Jerzego Zdz. i własnej córki, Marji
Żurowskiej, powiększył w ten sposób zbiory w swoim dworze, podróżując
zagranicą do wielkich miast Europy, np. do Genewy, Wiednia, Paryża,
Monachium a nawet do Konstantynopolu. Poza sztuką, był miłośnikiem polowań
oraz znawcą teatru i amatorem “dobrych cigar, mocnej kawy i starych francuskich
win”. W polityce francuskiej, popierał republików. W r. 1900, Z. zdecydował się
wydzierżawić majątek spółce żydowskiej która posiadała cukrownię w sąsiedniej
wiosce w Zalewańszczyźnie, w rezultacie, według córki, żona, Oktawia “pozbyła
się więc kłopotu prowadzenia gospodarstwa rolnego”. W r. 1901, dał 1,000 rb., 200

Oktawia z Podhorskich Zdziechowska

rb w r. 1902 a 200 rb. w r. 1903 na nowy katolicki w Odessie (w sumie
mniej więcej \$18,000 obecnych).

Adam Zdziechowski

- VA Feliks (Czerepaszyńce 1863 – Warszawa styczeń 1928) x Krasnosiółka
2.7.1891 Jadwiga Lipkowska h. Brochwicz, (1867 – Warszawa 4.4.1942) córka
Henryka dz. d. klucza krasnosiółkieckiego i Józefy Koszarskiej h. Lubicz. Dz. d.
Czerepaszyńce, i połowę klucza agansowieckiej w Bessarabii. Studiował na Wolnym
Uniwersytecie w Brukseli a potem, w r. 1883, rolnictwo w Wyższej Szkolne Rolniczej

w Hohenheim w Niemczech. Po powrocie do Rosji, robił praktykę w Borówce u wuja swej matki, Emeryka Mańkowskiego. W ciągu jesieni r. 1889, razem z matką, siostrą i innymi członkami rodziny, zwiedzał wszechświatową wystawę w Paryżu. Po ślubie, w r. 1891, spędził podróż z żoną kilka miesięcy na Riwierze francuskiej. Po powrocie do Rosji, Ż. razem z żoną osiedlił się w dworze w Dementiowie (500 dz.) majątek który był częścią kluczu aganysowieckiego. Według Jerzego Zdz., poświęcił wiele pracy i

Feliks Zdziechowski

pieniędzy na odnowienie i przebudowanie pałacu w Czerepaszyńcach oraz, według siostry, na kompletny remont kaplicy dworskiej. Dla niego i dla większości kresowych ziemian, wszystko co w dworach było cenne stanowiło oazę kultury polskiej. Po śmierci matki, Ż. przeniósł się do Czerepaszyniec razem z rodziną. Mimo tego, poglądy jego zmieniały po wybuchu rewolucji w r. 1905-6 w okresie którym rozruchy i strajki chłopskie rozpowszechniały się na Ukrainie i na Białorusi. Miał zamiar sprzedać całą schedę przodków i wyprowadzić się z rodziną za granicę. Ze względu na presję różnych członków rodziny którzy uważali takie podejście do dylematu jako antypatriotyczne, w końcu, zrezygnował się z tego projektu. W roku 1910, Z. zainwestował kapitał w nowej cukrowni w Makowie swego szwagra, Alfreda Żurowskiego. W tym roku, był jeden z pierwszych na Ukrainie który kupił samochód.

W okresie pogromu dworów w carskiej Ukrainy, razem z służbą, bronił się z bronią palną. Udał się ewakuować z pałacu z rodziną razem z sporo dzieł sztuki i przeniósł się w pierw do Zakopanych gdzie sprzedał część ruchomości a dalej do Warszawy gdzie osiadał na stałe z rodziną przy alejach Ujazdowskich. Tam żył aż do końca życia w r. 1928.

VIA Marta (Odessa 9.11.1892 – Warszawa 9.5.1967) x Józef Dunin-Karwicki h. Łabędz (1872-Kozielsk 7.11.1939) dz. d. Mizocz na Wołyniu. Do r. 1906, wychowana była w Dementiowie w Bessarabii. Rodzice wtenczas wysłali jej do klasztoru sióstr Sacre-Coeur w Zbilitowskiej Górze około Tarnowa gdzie uczyła się aż do matury w r. 1913. Jak wróciła do domu, zapisała się na kursa krawiecczyzny i haftu a po skończeniu których, sama zorganizowała kursy dla wszystkich chętnych dziewczynek oficjalistów które pod jej kierownictwem uczyły się szyć i haftować. Kursy były bezpłatne i miały wielkie powodzenie. Wyszła za mąż z Duninem-Karwickim w Czerepaszyńcach 14 czerwca, r. 1915. W listopadzie r. 1917, brała udział w łądowaniu i podawaniu broni ojcowi i mężowi w obronie dworu na pierwszym piętrze przeciwko dezterterom i zbuntowanym i pijanom włościanom. Po ewakuacji z Ukrainy, mieszkała z rodzicami w Zakopanach. Po trakcie ryskim w r. 1921, osiedliła się w dworze w Mizoczu męża. W latach dwudziestych, tam wychowała swoich

Marta z Zdziechowskich Dunin-Karwicka

dwóch synów Krzysztofa (1917- 1936) i Feliksa (1919-1939). Ze względu na niezgodność matrymonialną, rozszedła się z mężem około 1930 (nigdy nie przeprowadziła rozwód) i przyniosła się z synami do mieszkania w Warszawie. W latach 1930, przez pewien czas, prowadziła miłosny stosunek z dalekim kuzynem, Władysławem Guenterem, literatem i dyplomata. Nie wiadomo dotychczas jakie były

losy K. w czasie drugiej wojny, natomiast, mąż po najazdu sowieckiego był deportowany do Kozielska gdzie był stracony w listopadzie r. 1939. Parę lat po wojnie gdzie ze względu na znajomości z Zygmuntem Jaksa-Chamcem, współzałożycielem polskiego radia, została zatrudniona jako urzędniczka w tej organizacji. Przez pewien czas bywała w Szczecinie gdzie cierpiła stratę kosztownej biżuterii przez młodego kochanka. Krótco po tym, wróciła do Warszawy gdzie żyła do końca życia.

VIB Maria-Joanna zwana powszechnie "Boba" (Perekreślów 12.1.1898 w Bessarabii – London 24.1.1962). x Warszawa 13.2.1923 Zygmunt "Zaza" Podhorski, gen. WP (1891-1960). Urodziła się i częściowo wychowała się na terenach stepowych w Bessarabii w kluczu aganysowieckiego ojca, Feliksa. W r. 1900 (w lecie), ze względu na dobudowanie dworu ojca w Dementiowie, razem z siostrą, Martą, była przyprowadzona do pięknego dworu wujowstwa Rohozińskich, w Cybulowie, w pow. lipowieckim. W r. 1906, po śmierci babki, Oktawii Zdz., razem z rodziną, przyprowadziła się do rodzinnego gniazda w Czerepaszyńcach gdzie wychowała się aż do wyjazdu do klasztoru około r. 1911 gdzie uczyła się u sióstr Niepokolanek w Jazłowcu na Podolu austrijackim. W tym okresie, według ciotki Żurowskiej, na wakacje w domu, oddawała się sportom; lubiła konną jazdę, pływanie i wiosłowanie. Niewiadomo czy kontynuowała swoje kształcenie tam ze względu na wojnę i jej obywatelstwo.

Maria z Dziechowskich Podhorska

Tuż po rewolucji bolszewickiej, jako dziewiętnastą letnią dziewczyną, według przyszłego męża gen. Zygmunta Podhorskiego, strzelała razem z ojcem i szwagrem w obronie dworu w okresie ataku dezerterskiego z wojsku rosyjskiego i zbuntowanych wieśniaków. Od Czerepaszyniec do Winnicy a potem pociągiem do Zakopanego, udała się uciec od grożącego bałaganu i domowej wojny rosyjskiej. Krótco potem, była przyniesiona z rodzicami do Warszawy gdzie mieszkała aż do ślubu w r. 1923 z kuzynem, Zygmuntem Podhorskim (oboje mieli matki z domu Lipkowska), w ten czas dowódcą 1 Pułku Ułanów Krechowieckich w randze majora. Przeniosła się z mężem, już pułkownikiem, do Grudziądza w r. 1928 gdzie spełniał funkcję komendanta Obozu

Szkolnego Kawalerii. W r. 1935, Podhorscy mieszkali w Płocku gdzie mąż był dowódcą XIII Brygady Kawalerii a krótko potem do Suwałk gdzie został dowódcą Suwalskiej Brygady Kawalerii. W okresie kampanii wrześniowej kiedy mąż walczył na różnych frontach, Podhorska uciekła w kierunku wschodnim a po inwazji sowieckiej w odrotnym kierunku. W końcu, osiedliła się w Warszawie gdzie matka od dawna żyła. W okresie okupacji, mąż (aż do końca wojny) był jeńcem w oflagach w Niemczech. Przez pewien czas, razem z córką, Marią (ur. 1928), bywała w Kozłowie u hr. Aleksandra Zamoyskiego. Na jesieni w r. 1944, mieszkała w Świdnie u Michała Bonieckiego pod Warszawą. Syn jej, Piotr (ur. 1923), żołnierz AK, poległ w powstaniu warszawskim na początku sierpnia r.b. Po wojnie, Podhorska często zmieniła miejsce pobytu, wpieryw Płock, potem Katowice; wreszcie z pomocą męża, już w wojsku polskim w Niemczech, przeniosła się z córką wpieryw do Włoch a w końcu do Londynu gdzie osiedliła sie na stałą. W latach 1950, zajmowała się pracą charytatywną wśród emigracji po-wojskowej. Mąż zmarł w r. 1960 a P. poszła dwa lata po nim, mając 63 lat.

VIC Paweł (Czerepaszyńce czerwiec 1903 – Czerepaszyńce, między 1914 a 1917).
Wychowany przez prywatnych nauczycieli w dworze rodziców, zmarł na gruźlicę.

Maria z Zdziechowskich Żurowska i Jadwiga z Lipkowskich Zdziechowska w Makowie

VB Maria-Michalina-Paulina (Czerepaszyńce 15.4.1880 – Szczecin 9.3.1967) dz. d. Bułhaje itd. (1. x Odessa 8.1.1898 x Paweł Rohoziński h. Leliwa (1861-1902), dz. d. Cybułów (pow. lipowiecki) 2. x Odessa 30.11.1904 Alfred Żurowski (1869-1949) h. Leliwa dz. d. Łysowody z przyległościami, Maków z Łysowody (pow. kamieniecki) z przyległościami itd. Wychowanie i nauka odbyły się w domu z prywatnymi nauczycielami sprowadzonych z Francji, Szwajcarii, Anglii i Belgii. W kwietniu, 1887 r, razem z rodziną, odbyła podróż do Konstantynopolu zwiedzając najważniejsze punkty turystyczne razem z Demitrym, zatrudnionym greckim przewodnikiem. Okręt który przewiózł rodzinę Z. spowrotem do Rosji nazwany “Odessa” potem był przerobiony na statek wojenny pod nazwą “Potiomkin”. W wiosnę r. 1895, rodzina Z. pojechała na drugą podróż, w ten czas do Paryża przez Kraków, Wiedeń i Szwajcarię a spowrotem do domu przez Berlin i Warszawę. Trzecia podróż która odbyła się na początku r. 1896, w ten czas do Włoch: Rzym, Neapol, Pompei, Capri oraz Florencja i Wenecja towarzyszył Z. jej przyszły mąż, Rohoziński. Odesski ślub Z. był następniony przez podróż w końcu stycznia, r. 1898, w pierw do Paryża przez Wiedeń –a potem do Włoch. Inne podróże obejmowały Egipt, Riwierę, Sycylię i Londyn. Z mężem, który miał silne tendencje sybarystyczne według Jerzego Zdz., brała Z. aktywalny udział w życiu towarzyskim ziemiaństwa polskiego na środkowej Ukrainie. Przedwczesna śmierć pierwszego męża Z., który cierpiał na gruźlicę, przedkazała ją na niezależną i majątną obywatelkę. Była warta po wykonaniu testamentu męża, w cenach dzisiejszych, więcej niż \$3,000,000. Jako

Maria z Zdziechowskich i Alfred Żurowscy z Makowa

bogata wdowa, była poszukiwana przez śmietankę kawalerów do wzięcia jak np. Konstanty Radziwiłł z Towian lub Ksawery Orłowski z Jarmoliniec. Natomiast, Z. wybrała pana Alfreda Żurowskiego, nie z względów monetarnych ale czysto miłosnych. Nowe życie Z. małżeńskie odbyły się w stosunkowo małym parterowym dworze nad jeziorem w majątku nowego męża, w Wiśniowczyku. Tam urodziły się dwoje starsze dzieci jej: Cecylia (ur. w r. 1906) i Adam (ur. w r. 1908). Śmierć ojca Z. przeniósł jej schedę majątkową w postaci połowę klucza aganysowieckiego, Bułhaje oraz dom przy ulicy Elisavjetinskija 7a przy uniwersytecie w Odessie (wartość całości około dzisiejszych \$15,500,000). Z tą fortuną, razem z mężem, kupili klucz makowski w pow. kamienieckim (6 folwarków). Oboje zatrudnili warszawskiego architekta, Waldemara-Piotra Feders'a, łotysza, na kompletną odbudowę starego dworu na wzór Sukiennic krakowskich. To się stało w r. 1910-11. W dodatku, Z. zainwestowała kapitał razem z bratem i mężem w nową cukrownię też w Makowie. Dyrektorem stał się Stanisław Kwinto, poprzednio, na czele cukrowni Żurowskich w Wiśniowczyku. Po 1918, stał się znanym aferzystą. Ale to z innej beczki.....W Makowie, urodziły się następne dzieci Z, tz. Antonina (ur. w r. 1912) i Maria (ur. w r. 1916). Okres wojny dla młodej pary jak dla większości ziemiaństwa był niepokojący. Rezultat przemian tego okresu jest oczywiście znany. W listopadzie, Marja i Alfred z dziećmi ewakuowali się do sąsiedniego Kamieńca Podolskiego gdzie siedzieli do kwietnia, r. 1918. Tuż po wyjeździe z Makowa, pałac został zdewastowany

Maria z Zdziechowskich Żurowska w Makowie

po pożarze. Z. z rodziną po 6 miesiącach w Kamiencu, wyjechali do Lwowa a potem do Krakowa gdzie żyli aż do r. 1921. Ze względu że udało się uratować około 10% fortuny przedrewolucyjnego, Z z mężem kupiła majątek Komorniki (180 ha.) pod Poznaniem gdzie żyli aż do wiosny r. 1933. W tym okresie, napisała i wydała kilka powieści raczej popularne dla młodych i dla dorosłych np. "Uśmiech", "Znak Zapytania", "Serce nie Sługa", "Pajac nie ma Głosu" oraz "Książek Błękitnych i Różowych". Trzymała diariusz który przepadł w okresie wojny. Na wiosnę r. 1933, mąż Z. sprzedał majątek ziemski i sprowadzili się do Poznania gdzie mieszkali przy ul. Kolejowej aż do września, r. 1939. Byli zmuszeni ze względu na sytuację, wysiedlić się z poznańskiego i osiedlić się w kieleckim w dworze w Rudzie Kościelnej należącej do siostrzenicy Alfreda Ż., Marji z Druckich-Lubeckich Janowej Sobańskiej. Ponieważ dzielnica ta została niebezpieczna z względu na bandyterii w r. 1943, Alfredowie Ż. jeszcze raz musieli wykorzeńić się tym razem do Rzędowic do dworu Janusza Zdziechowskiego. Tam mieszkali aż do zjawienia się wojska sowieckiego w lecie r. 1945. Przenieśli się przez krótki czas do Krakowa. Potem na stale, pojechali do Szczecina do córek, Marji Markiewiczowej i Antoniny Grzymała-Siedleckiej. Tam Z. żyła aż do śmierci w r. 1967. W lata 1956-7 i 1960-61, odwiedziła syna, Adama Żurowskiego, w Kanadzie, byłego dyplomaty RP i oficjalnego opiekuna skarbów wawelskich z ramienia władz emigracyjnych londyńskich w tym okesie. Tam napisała swój pamiętnik, pt. "Wspomnienia Przesłości 1880-1914", nieupublikowany ale oddany przez tego autora Bibliotece Narodowej w Warszawie. W dodatku, w czasie drugiej wojny, napisała diariusz, większość, niestety, bez wartości ale który posiada pewne ciekawe opisy życia pod okupacją hitlerowskiej.

Maria z Zdziechowskich Żurowska z synem Adamem w Ottawie, 1956

D O D A T E K

Podróż duchowo-intelektualny Mariana Zdziechowskiego
(http://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Zdziechowski)

Autor szeregu prac z zakresu filozofii religii i literatur słowiańskich. W szczególności zainteresowany polsko-rosyjskimi stosunkami kulturowymi. Znamca rosyjskiej literatury filozoficznej. Prowadził korespondencję z Lwem Tołstojem i odwiedził go nawet raz w Jasnej Polanie. Utrzymywał kontakty z wieloma znanymi rosyjskimi intelektualistami w tym z Mikołajem Bierdiajewem, Sergiejem Bułgakowem, Piotrem Struwe, Dmitrijem Mereżkowskim, Nikołajem Trubieckim. Zajmował go m.in. problem zła, które uznawał za realnie istniejący i nieusuwalny pierwiastek świata, w ujęciu filozoficznym, w tym komunizmu w kontekście apokaliptycznym. Innymi obszarami jego zainteresowania były zjawisko modernizmu w Kościele katolickim oraz źródła kryzysu kultury europejskiej. Wolne od narodowościowych uprzedzeń badania nad literaturą rosyjską i postulaty braterstwa Słowian narażały go wielokrotnie na zarzuty rusofilstwa zaś bliskie modernizmowi poglądy religijne powodowały nieufność części środowisk katolickich. Od momentu rewolucji październikowej kreślił wizje zbliżania się wielkiej tragedii cywilizacyjnej, w szczególności śmiertelnego zagrożenia dla Polski ze strony ZSRR. Były one zwykle lekceważone, a jego przestrogi o zagrożeniu komunizmem i nacjonalizmem traktowane jako przejaw manii^[2].

Archiwum Mariana Zdziechowskiego przechowywane jest do dziś w bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego. Znajduje się w nim w szczególności obszerny zbiór korespondencji obejmujący m.in. listy od Elizy Orzeszkowej, L. Tołstoja, N. Bierdiajewa, D. Miereżkowskiego, Grzegorza Trubieckiego. W zespole dokumentów Mariana Zdziechowskiego przetrwał także brudnopis jego otwartego listu do M. Gorkiego napisany w 1917. W zachowanym "Liście otwartym prof. M. Zdziechowskiego do Dmitrija Filosofowa" z gazety "Za Wolność" z roku 1928 Zdziechowski w następujący sposób opisuje swe odczucia, gdy na Pałacu Zimowym ujrzał czerwony sztandar.

Pisze on: “Pojąłem, uświadomiłem sobie całą okropność, historyczną okropność tego, co się dokonało. Czerwony sztandar oznaczał zwycięstwo ilości nad jakością, tłumu z bandą okrutników i szaleńców, która rozbudziła w nim najpodlejsze instynkty. Słowem, w czerwonym sztandarze ujrzałem symbol kresu Rosji nie tylko carskiej, ale też Rosji, która wniosła swój obfity wkład do skarbnicy kultury ogólnoludzkiej, Rosji, która ustami Hercena błogosławiła tych, którzy wkroczyli na drogę walki “w imię rozumu ludzkiego, osobistej wolności i bratniej miłości”.